

REZUMATUL REZULTATELOR ȘTIINȚIFICE PRIVIND ORIGINALITATEA ȘI APORTUL LA DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI

Edificarea statului de drept democratic reprezintă un subiect major al dezbaterilor științifice contemporane, în special, în țările din Europa Centrală și de Est, care au trecut de la regimul totalitar la democratizarea societății. Prin esență, acesta este un subiect interdisciplinar, la cunoașterea și cercetarea căruia își aduc aportul nu numai științele juridice, ci și cele politice, sociologice, filozofice, administrative etc.

Conștientizând valoarea deosebită a necesității și actualității *edificării statului de drept* în Republica Moldova, acum treizeci de ani în urmă, am început să manifest un interes și o preocupare distinctă pentru înțelegerea particularităților și exigențelor edificării acestuia în Republica Moldova, fiind convins că doar cunoașterea profundă științifică a acestui proces va permite realizarea sa efectivă în practică.

Ca urmare, pe parcursul ultimelor trei decenii am acordat o atenție deosebită atât esenței acestui proces, cât și problemelor care-l însoțesc, urmărind a aduce propria contribuție științifică la desfășurarea cu succes a acestuia.

Întregul meu efort științific a fost orientat atât spre realizarea de cercetări și studii științifice concrete, cât și spre determinarea/inspirarea altor cercetători spre a-mi urma exemplul. În mod special, la acest capitol, am reușit să trezesc interesul științific al discipolilor mei (în număr de 50) – membrii Școlii Științifice „*Teoria și practica edificării statului de drept*” – care, sub îndrumarea mea științifică, au reușit să aducă o contribuție teoretică impunătoare la cunoașterea *statului de drept* și facilitarea procesului de edificare a acestuia în Republica Moldova.

Apreciind în mod deosebit valoarea rezultatelor științifice obținute personal și împreună cu discipolii și doctoranzii mei, am decis expunerea celor mai relevante dintre ele într-o singură lucrare voluminoasă, pentru a facilita accesul la ele atât a factorilor de decizie din stat, cât și a cetățenilor doritori să cunoască esența *statului de drept*, elementele sale și procesul de edificare și consolidare a acestuia în Republica Moldova.

Ca urmare a efortului depus am elaborat și publicat în anul 2023 o voluminoasă monografie „**Fundamentul științific al statului de drept**”, structurată în trei volume distincte, corespunzător celor trei mari dimensiuni importante ale *statului de drept*: *dimensiunea socio-umană*, *dimensiunea normativă* și *dimensiunea organizațională*. Fiecare volum este constituit din două părți: prima cuprinde rezultate științifice expuse în limba română, în timp ce a doua – în limba rusă, moment ce asigură accesibilitatea acestora și pentru minoritățile lingvistice din țară.

Primul volum, intitulat „**Statul de drept, societatea civilă și drepturile omului**”, este consacrat *dimensiunii socio-umane a statului de drept* și cuprinde abordarea unor asemenea aspecte ale acesteia precum: *juriștii și știința juridică – piloni fundamentali ai statului de drept; statul ca formă de organizare a societății umane; conceptul, conținutul și direcțiile de edificare a statului de drept; societatea civilă ca fundament social al statului de drept; conceptul și valoarea drepturilor omului în statul de drept; registrul drepturilor omului și securitatea statului și a persoanei*.

Volumul doi – „**Constituția, legalitatea și securitatea juridică în statul de drept**”, este dedicat celei de-a doua dimensiuni a *statului de drept* – *dimensiunea normativă* – și cuprinde o analiză detaliată a unor asemenea aspecte precum: *dreptul, legea și ordinea de drept; constituția și regimul*

constituțional; legalitatea și securitatea juridică; cultura și educația juridică, inclusiv a funcționarilor publici.

Volumul trei al lucrării – „**Puterea de stat, autoritățile publice și răspunderea în statul de drept**”, cuprinde o prezentare a celei de-a treia dimensiuni a *statului de drept – dimensiunea organizational-funcțională* – fiind consacrat unei abordări detaliate a mai multor elemente ale acesteia precum: *puterea și suveranitatea în statul de drept; democrația ca fundament al organizării și funcționării puterii în statul de drept; organizarea puterii în statul de drept; puterea legislativă în statul de drept; puterea executivă și administrația publică în statul de drept; puterea judecătorească în statul de drept; justiția constituțională în statul de drept; puterea locală în statul de drept; răspunderea puterii în statul de drept; răspunderea constituțională.*

Evident, toate volumele și compartimentele lucrării, prin aspectele abordate, contribuie la conturarea unei teorii de ansamblu, destul de complexe, a *statului de drept* și a edificării acestuia în Republica Moldova, în contextul căreia am reușit nu numai să prezint o caracterizare detaliată a problematicii analizate (pornind de la realitatea societății noastre), dar și să identific importante curențe și grave probleme care afectează la moment domeniul, pentru care am formulat și posibile căi eficiente de depășire/remediere (inclusiv propuneri *de lege ferenda*).

Privită în ansamblu, monografia „**Fundamentul științific al statului de drept**” se prezintă a fi unică de felul său atât sub aspectul complexității subiectului abordat, cât și al volumului său impunător (trei volume care depășesc 1000 de pagini fiecare) și al suportului doctrinar utilizat (peste 3000 de surse), ceea ce denotă valoarea teoretică și practică deosebită a acesteia pentru știința juridică din arealul nostru și pentru procesul interminabil de edificare și consolidare a *statului de drept* în Republica Moldova.

Plecând de la valoarea teoretico-practică deosebită a monografiei am ținut să o lansez în circuitul științific autohton în cadrul unor evenimente științifice de mare avengură, precum: conferința științifică națională cu participare internațională, cu genericul „*100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova*” (desfășurată la 24 martie 2023 de către Universitatea de Stat din Moldova); conferința aniversară practico-științifică „*30 de ani de la adoptarea Constituției Republicii Moldova: realizări, probleme și perspective*” (desfășurată la 26 iulie 2024 de către Institutul Justiției Constituționale); conferința practico-științifică „*Constituția Republicii Moldova la 30 de ani și integrarea europeană*” (desfășurată la 29 iulie 2024 de către Parlamentul Republicii Moldova) etc. Suplimentar, lucrarea a fost analizată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova; a fost expusă publicului în cadrul expozițiilor aniversare organizate de către Biblioteca Națională a Moldovei și Biblioteca Publică de Drept cu prilejul a 30 de ani de la adoptarea Constituției Republicii Moldova; a fost remisă cu titlu de donație acestor biblioteci și altora, precum: Biblioteca Academiei de Științe a Moldovei, Biblioteca Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Biblioteca Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Biblioteca Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți, Biblioteca Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată etc.

Semnificația teoretico-practică deosebită a monografiei a fost apreciată de reprezentanții mediului academic autohton, fapt probat de recenziile publicate pe marginea acesteia, în revista Tribuna Constituțională nr. 1 din 2024, de către asemenea personalități notorii precum *Smochină Andrei* – doctor habilitat în drept, profesor universitar, Cavaler al „Ordinului Republicii”, *Negru Boris* – doctor în drept, profesor universitar, Cavaler al „Ordinului Republicii”, *Negru Alina* – doctor

în drept, conferențiar universitar, *Kuciuk Valeriu* – doctor în drept, lector universitar, președintele AO „Institutul Justiției Constituționale”, *Corj Mihail* – doctor în drept, conferențiar universitar, președintele AO Institutului de Creație Legislativă „Lex Scripta”, cercetător științific coordonator, avocat, mediator (recenzia căruia urmează să fie publicată în curând în aceeași sursă).

În contextul aprecierilor formulate în conținutul recenziilor, este de subliniat că diversitatea largă a aspectelor cercetate, limbajul accesibil în care este scrisă, argumentele logice și relevante invocate, concluziile și propunerile formulate permit a aprecia lucrarea ca fiind o adevărată carte de căpătâi pentru reprezentanții puterii, care vor să se implice conștientizat și responsabil în actul edificării și consolidării *statului de drept* în Republica Moldova, ca o condiție important pentru integrarea europeană a țării, precum și pentru orice cetățean care nu este indiferent de problema democratizării societății noastre.

Pe final, țin să menționez că în procesul elaborării monografiei am beneficiat din plin de susținerea și îndrumarea a două personalități notorii din țara noastră, în calitate de *redactori științifici*, precum și de un întreg *colegiu de redacție*, format la fel din savanți notorii ai mediului nostru academic (componenta căruia este prezentată la începutul fiecărui volum). Numai datorită implicării active și responsabile a acestor personalități, lucrarea a văzut lumina tiparului, fapt pentru care țin să le mulțumesc din suflet și să le exprim întreaga mea recunoștință și considerațiune.

[Signature]
COSTACHI GHEORGHE,

doctor habilitat în drept, profesor universitar